

Samenwerkingsverband Passend Onderwijs IJmond

Visie op onderwijs op aan kinderen die moeilijk leren

Maart 2025

Linsey Buts, Leonie de Bree, Edith van Leeuwen
& Tanja Molenaar
10-3-2025

Inhoudsopgave

Leeswijzer	2
Visie op moeilijk leren	2
1. Theoretische uitgangspunten:	2
2. Onze visie vertaald naar de praktijk	3
3. Welke onderwijsbehoefte heeft de moeilijk lerende leerling:	4
Basisondersteuning:	4
Basisondersteuning +:	5
Voltijds SBO onderwijs:	5
Dubbel gelabelde moeilijk lerende leerlingen:	5
4. Begeleiding in het onderwijs aan moeilijk lerende leerlingen vraagt om kennis en expertise van de school	5
5. Stappenplan eigen leerlijn	6

Leeswijzer

Deze visie heeft grote overeenkomsten met de visie op onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen. Als we kijken naar leerlingen die in de uiteinden van de normaalverdeling vallen, is het voor de hand liggend dat basisscholen onderwijs voor deze leerlingen ingewikkelder te organiseren vinden, dan voor leerlingen in het midden van die verdeling. Deze groep kan namelijk goed bediend worden in de drie instructiegroepen die gangbaar zijn bij de meeste lessen. Het is daarom belangrijk dat er een visie wordt ontwikkeld voor het onderwijs aan de leerlingen die langzamer of sneller dan de meeste leerlingen leren.

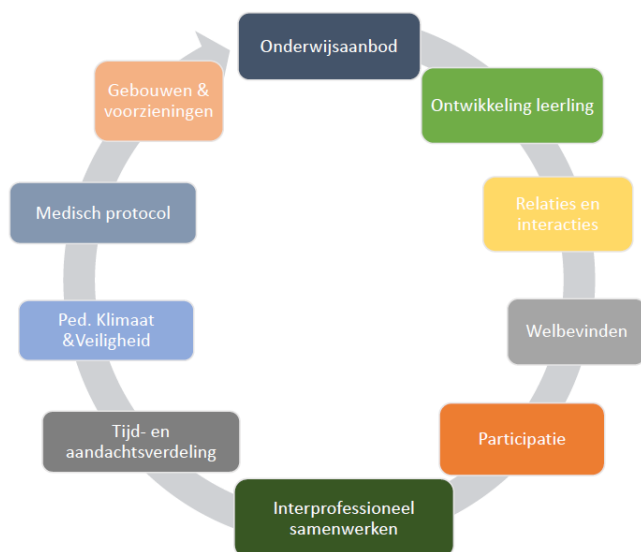
Eerst worden een aantal theoretische uitgangspunten aangehaald. Deze visie wordt daarna vertaald naar de praktijk.

De piramide van voorzieningen voor de moeilijk lerende leerling wordt behandeld waarbij de basis op school plaatsvindt, de laag erboven een aanvullend bovenschools aanbod weergeeft, de derde laag voorzieningen weergeeft voor als het op de reguliere basisschool niet meer aan de onderwijsondersteuning van de leerling voldaan kan worden en de vierde en bovenste laag voorzieningen weergeeft wanneer er sprake is van complexe problematiek in combinatie met moeilijk leren.

Visie op moeilijk leren

1 Theoretische uitgangspunten:

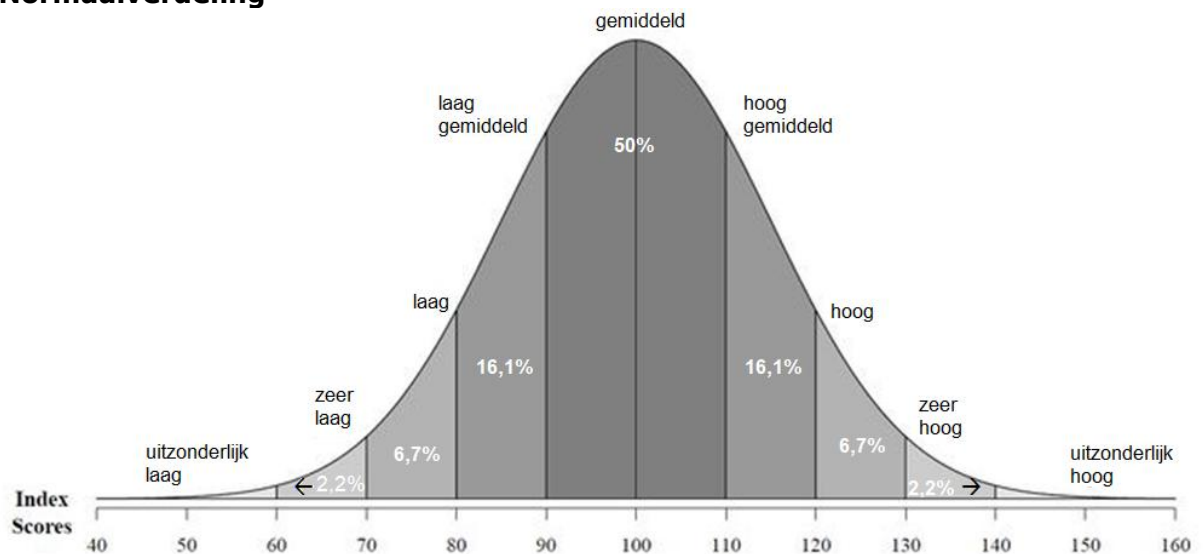
Tien domeinen waarop je het onderwijs passend kunt maken voor alle leerlingen, zie figuur 1. Dit model kan helpend zijn om het onderwijs voor een leerling passend te maken. Bekijk per domein wat nodig is voor een leerling. Daarnaast ligt de normaalverdeling, zie figuur 2, ten grondslag aan ons visiestuk.

Bron: Passend Onderwijs in de Praktijk
Van Hans Schuman & Peter de Vries
(2020)

Figuur 1 – 10 domeinen passend onderwijs maken

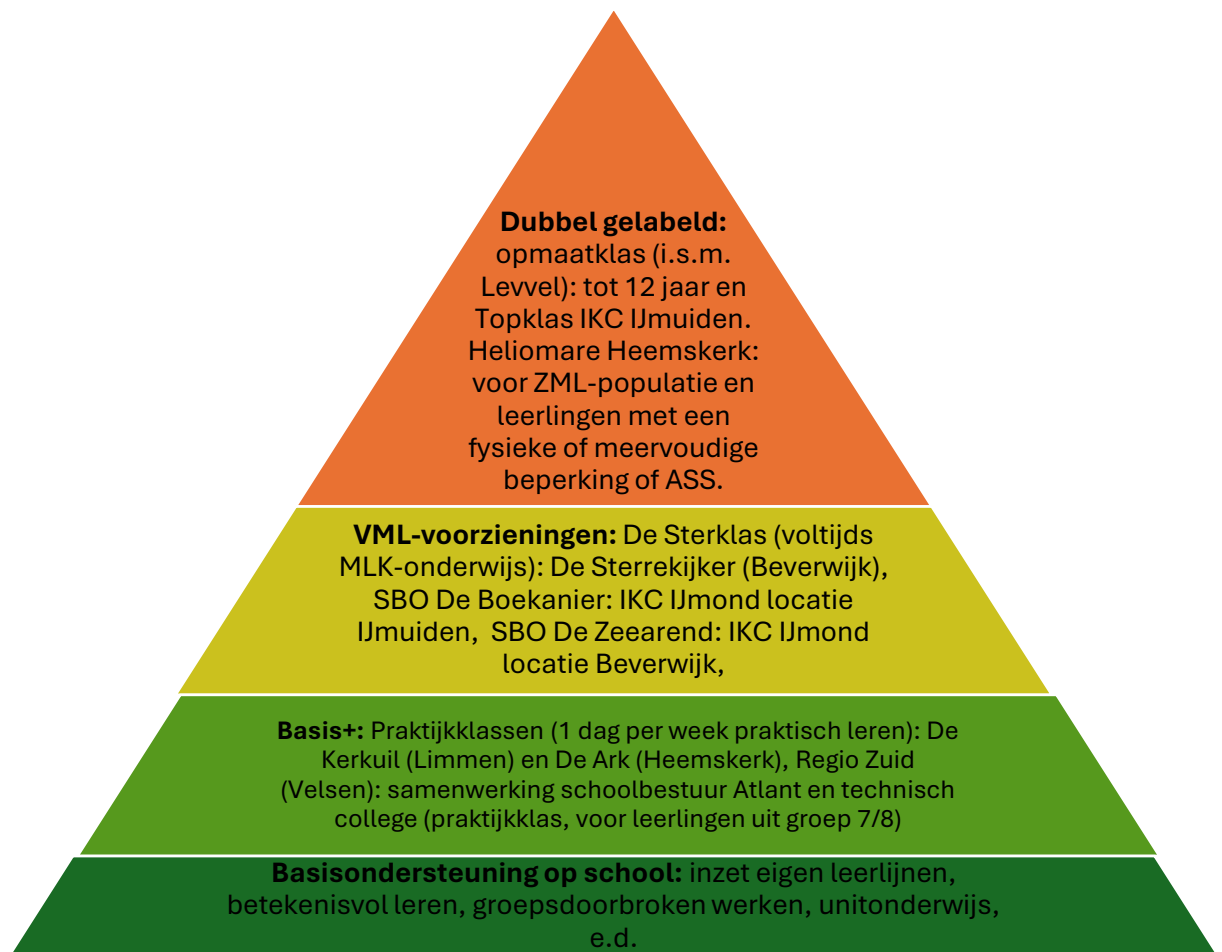
Normaalverdeling

Figuur 2 – Normaalverdeling intelligentie

2 Onze visie vertaald naar de praktijk

- Moeilijk lerende leerlingen zijn leerlingen die langzamer leren. Ook zijn er leerlingen met een specifieke leerstoornis.
- Moeilijk lerende leerlingen scoren in principe IQ 80- (zie normaalverdeling).
- Ook de moeilijk lerende leerlingen volgen thuisnabij onderwijs. Om het onderwijs in de scholen goed te laten aansluiten bij deze leerlingen is er op iedere school een basisaanbod voor moeilijk lerende leerlingen (onderste laag van de piramide, zie figuur 3). Wanneer dit basisaanbod onvoldoende biedt aan deze leerling kan een basis+ aanbod geboden worden (tweede laag in de piramide). Vanuit onze visie op inclusief onderwijs waarbij leerlingen zoveel mogelijk met elkaar thuisnabij naar school gaan, zet het SWV primair in op het versterken van de basis en basis+. Indien dit aanbod toch onvoldoende blijkt kan er gekozen worden voor voltijds SBO (light) onderwijs (derde laag in de piramide). Voor de leerlingen die moeilijk leren met complexe problematiek zijn er plekken beschikbaar in het SO/SBO+ (waar de leerling soms zowel onderwijs als hulp vanuit jeugdzorg/gemeente ontvangt) (top van de piramide).
- Een aantal kenmerken van een moeilijk lerende kind zijn:
 - Het schoolse leren gaat langzamer
 - Geheugen lijkt minder ontwikkeld
 - Concentratie is verminderd
 - Moeite met het overzien van gevolgen
 - Een risico op het ontwikkelen van een negatief zelfbeeld
 - Sociale vaardigheden zijn vaak minder ontwikkeld
 - Moeite met meervoudige opdrachten
 - Moeite met abstract denken en het zien van relaties
- In overleg met de VO scholen bij een overstap naar het VO wordt het OKR formulier deel 2 en/of PO/VO toolkit voor warme overdracht ingevuld.

Figuur 3 – Piramide voorzieningen voor de moeilijk lerende leerling binnen SWV PO IJmond

3 Welke onderwijsbehoefte heeft de moeilijk lerende leerling:

De piramide in figuur 3 bestaat uit 4 lagen. Deze lagen worden hieronder toegelicht.

Basisondersteuning:

Moeilijk lerende leerlingen die zich voldoende kunnen ontwikkelen met een passend aanbod binnen de reguliere groep, waarbij de nadruk ligt op het ontwikkelen van expertise en kennis bij leerkrachten en intern begeleiders om zo goed mogelijk aan de onderwijsbehoefte van deze kinderen tegemoet te komen. Hiervoor is een ondersteunende leeromgeving nodig, met onderwijsgevenenden die passend onderwijs vormgeven dat aansluit bij de specifieke onderwijsbehoeften van deze leerlingen. Zie figuur 1 voor de 10 domeinen waarop onderwijs passend gemaakt kan worden. Denk aan het passend maken van het onderwijsaanbod, realistische en haalbare doelen stellen, stimuleren dat deze leerling een goede relatie en adequate omgang heeft met andere kinderen binnen de klas en de school. Zorg dat de leerling meedoet en bijdraagt aan het geheel. Samenwerking met ouders en de leerling. Maak gebruik gemaakt van expertise waar nodig. Elke school heeft een visie op de moeilijk lerende leerling als basis voor het leren:

- Acceptatie van de leerling,

- Bevordering van de zelfredzaamheid,
- Zelfvertrouwen stimuleren,
- Veel aandacht voor welzijn/welbevinden.

Op scholen met een visie op het onderwijs aan moeilijk lerende leerlingen:

- Werken leerkrachten samen en is het hele team verantwoordelijk.
- Kunnen leerlingen met een leerachterstand op de basisschool blijven met een passend aanbod.
- Zijn leerlingen eigenaar van hun leerproces, werken ze met zelfvertrouwen en leren ze zelfstandig (praktische) taken op te pakken en succesvol af te ronden. Ze horen erbij.
- Ouders merken dat hun kind met plezier naar school gaat.

Basisondersteuning +:

Moeilijk lerende leerlingen waarbij het aanbod als hierboven beschreven onvoldoende is en die baat hebben bij deels onderwijs in een omgeving met peers in een praktische setting. Met het bezoeken van een bovenschoolse praktijkvoorziening voor één dag per week wordt mogelijke demotivatie en uitval voorkomen doordat deze leerlingen in contact met peers praktisch onderwijs krijgen. De overige dagen ontvangen zij het aanbod zoals beschreven onder basisondersteuning op hun eigen school.

Voltijds SBO onderwijs:

Moeilijk lerende leerlingen waarvoor bovenstaand aanbod niet voldoende is om zich optimaal te kunnen ontwikkelen en waarbij de lesstof van de kernvakken rekenen en taal in een langzamer tempo aangeboden worden. Daarnaast wordt er extra aandacht besteed aan sociale vaardigheden en leren leren. Er is aandacht voor de praktische vaardigheden van deze leerlingen.

Dubbel gelabelde moeilijk lerende leerlingen:

Leerlingen waarbij sprake is van complexe problematiek (TLV SO). Bij deze leerlingen is sprake van leerproblematiek in combinatie met gedrags- en/of psychische problematiek. Onder deze doelgroep vallen ook de kinderen die dusdanig vast zijn gelopen dat zij thuis zitten of dreigen te komen thuiszitten (onderwijszorgklas). Wanneer er sprake is van complexe problematiek zal er niet alleen goed samengewerkt moeten worden met de ouders, maar ook met organisaties voor jeugdzorg.

4 Begeleiding in het onderwijs aan moeilijk lerende leerlingen vraagt om kennis en expertise van de school

- Scholen kunnen in ieder geval de basisondersteuning bieden. Wanneer nodig wordt een OPP opgesteld. Betrek de leerling bij zijn of haar eigen leerdoelen. Biedt extra ondersteuning voor de verwerking. Toets op niveau. Besteed extra aandacht aan leren zelfstandig werken. Stimuleer het zelfvertrouwen.
- Als dat niet meer lukt heeft de school kennis van de routekaart waarin ze de volgende te nemen stap kunnen aflezen (betrekken van de consulent en

inzetten moeilijk leren specialist van SWV) of ze vragen de scholen in hun kern om mee te denken.

- Streven is kennis delen tussen scholen op dit gebied.
- In principe wordt het onderwijs zo ingericht dat iedere leerling zich kan ontwikkelen in eigen jaargroep en dat doubleren op maat in individuele gevallen mogelijk is.

5 Stappenplan eigen leerlijn

De netwerkgroep leren van het SWV PO IJmond (NWG leren) heeft een voorbeeld stappenplan voor overgaan op eigen leerlijn, zie hieronder.

Voorbeeld stappenplan voor overgaan op eigen leerlijn

Eigen leerlijn = een eigen plan met eigen doel

Aanleiding

- Leerstoornis
- IQ lager dan 80
- M3 niet meer mee kunnen doen met het klassikale aanbod en er is al aangetoond dat de leerling op moeilijk lerend niveau functioneert.
- Leerachterstand van meer dan anderhalf jaar.

Streven

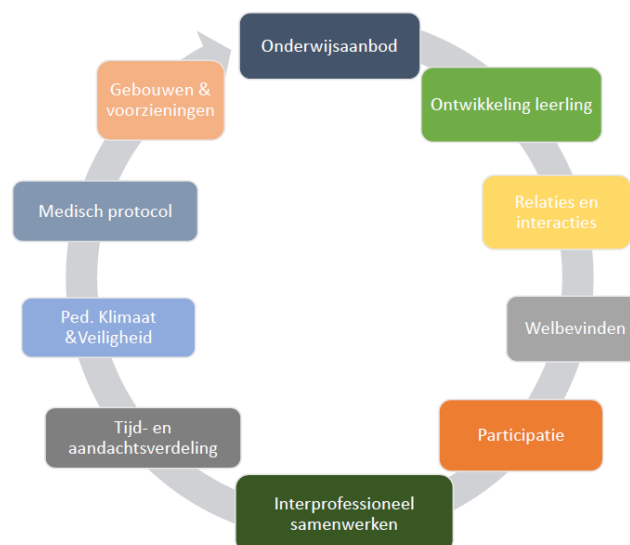
Als er nog mogelijkheden zijn dat een leerling met de basis van de methode mee kan doen, dan heeft dat de voorkeur (binnen de drie niveaus van de methode). Streven is pas vanaf groep 6 op eigen leerlijn voor kinderen die uitstromen richting VMBO basis/kader.

Instructie

Aandachtspunt is dat alle kerndoelen tot en met E6 wel aan bod komen, alleen minder per doel.

Zoveel mogelijk meedoen met de instructie en zeker met de uitleg van nieuwe onderwerpen.

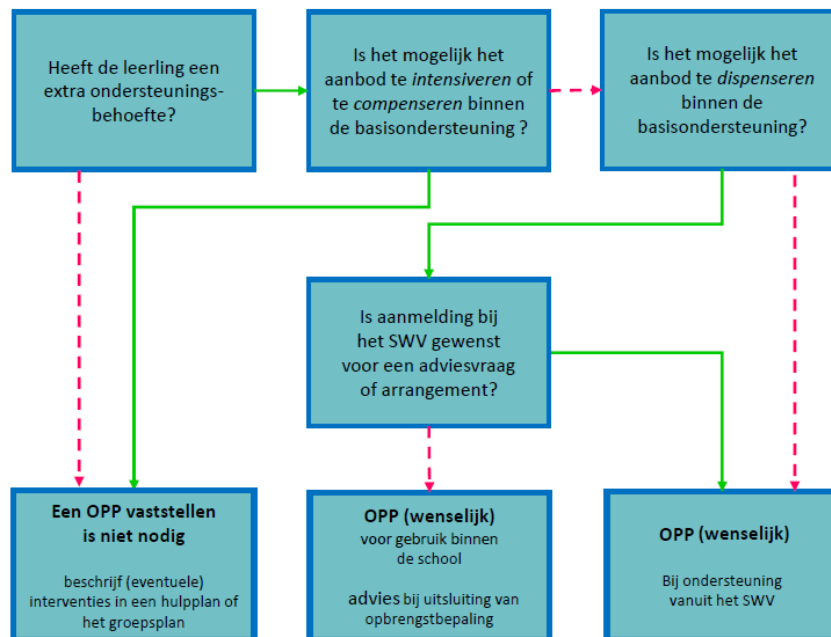
Andere domeinen

Figuur 1: per domein passend maken voor leerling indien nodig

1. Er is goed zicht op de didactische en leergebiedoverstijgende ontwikkeling en het welbevinden van de leerling.
 - Analyse landelijke en methode toetsen
 - Sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem
2. Eerdere interventies zijn voldoende uitgetoetst.
Denk aan: stapelen/intensiveren, tegemoet komen aan onderwijsbehoeften
Voorbeelden: verlengde instructie, extra verwerkingstijd, pre-teaching, meer herhaling, tutor/ maatje, compenseren / dispenseren (met bijvoorbeeld chromebook), stappenplannen, spiekschriften, minder werk, aandacht voor leren-leren, rekening houden met werkgeheugen en verwerkingssnelheid, interne taal stimuleren, werken op derde niveau uit de methode.
 - > Dit betekent dat er convergent gewerkt wordt aan doelen volgens visie van de school
 - > Er is uitgegaan van hoge verwachtingen (maar niet op frustratieniveau)
3. Alle gemaakte stappen van voorgaande jaren zijn structureel terug te vinden in de zorg (ondersteunings)cyclus: inclusief eventueel (IQ of ander onderzoek). Een onderzoek kan een stuk van de puzzel zijn om tot besluiten te komen.
4. Interventies zijn afgestemd met alle betrokkenen
Gesprekken met ouders, gesprekken met kind, plannen van aanpak, eigenaarschap, eventueel externen betrekken.
5. Op basis van de leervorderingen is duidelijk dat deze leerling geen 1 F-niveau haalt.
Consequenties van keuze voor afwijken van de leerlijn zijn goed in beeld (zowel voor ouders, leerling als team). Denk bijvoorbeeld aan uitstroomniveau.
6. Leerlijn wordt afgestemd op het te verwachten uitstroomniveau (wel plannen i.p.v. volgen).
(Denk aan werken in de zone van de actuele en de naaste ontwikkeling, maar ook de zone van de huidige ontwikkeling).
Belangrijk dat het op maat is, beredeneerd afwijken is mogelijk, toetsen op niveau van het aanbod, leerlijn aan de hand van doelen terug redenerend vanuit het uitstroomniveau.
OPP wordt opgesteld in afstemming met de leerling.

Beslisschema OPP Ja of Nee?

Toelichting:

Compenseren: Leerstof eenvoudiger maken of beter afstemmen op de mogelijkheden van de leerling.

Intensiveren: Het onderwijsaanbod aanpassen, bijvoorbeeld door extra leertijd en/of extra instructie om de gestelde doelen te kunnen handhaven.

Dispenseren: Verminderen van de hoeveelheid doelen/lesstof, zodat de leerling meer tijd heeft om aan doelen te werken die relevant zijn voor de uitstroombestemming van de leerling. De leerling krijgt dus een afwijkende leerlijn.

→ = ja
- → = nee